

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Sectio Qvinta. An sola non cortitudo malitiæ, aut legis vetantis satis sit ad
conscientiæ securitatem, & certitudinem honestatis actus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

N. 207.

tus est, quod estus, seu objectum sit certo malum. Consequentia probatur, tum quia non minus bonitas, quam malitia actus sumitur ab objecto; & non minus implicat, ut detur actus malus sine suis constitutivis, quam bonus sine suis; ergo si unum, è constitutivis bonitatis moralis actus est bonitas materialis objecti ejusdem actus, ut ait Fogarinus ex S. Thom. & Scoto; unum quoque è constitutivis moralis malitiæ actus erit malitia materialis objecti ejusdem actus. Tum quia et si verum sit axioma Divi Dionysii, *Malum ex quolibet defectu, bonum ex integrâ causâ*; & quod minus requiratur, ut actus sit formaliter malus, quam ut sit formaliter bonus; hoc non probat, quod dari poterit actus moraliter malus sine malitiâ materiali objecti ejusdem actus, si dari non potest actus moraliter bonus sine bonitate materiali objecti ejusdem actus; etenim ut minus requiratur ad malitiam moralem actus, quam ad bonitatem moralem actus, satis est, ut aliquid aliud deficiat, non autem necessè est, ut deficiat malitia materialis in objecto ejusdem actus moraliter mali: ergo inconsequenter negatur, aut affirmatur unum sine alio. De cætero dicam, quod dari poterit actus formaliter moraliter malus sine omni prorsus libertate; quia minus requiritur ad actum formaliter moraliter malum, quam ad actum formaliter moraliter bonum. Tum quia omnes solutiones, quas nostris argumentis dat, quibus contendimus dari posse certitudinem de honestate formali actus, quin detur certitudo de materiali honestate objecti ejusdem actus, probant, quod dari non poterit certitudo de formali malitia actus, quin detur certitudo de materiali malitiâ objecti ejusdem actus, ut patet consideranti, & applicanti easdem responsiones, quibus quis contendere possit repugnare certitudinem de formali malitiâ actus, non datâ certitudine de materiali malitiâ objecti ejusdem actus. Sicut autem hoc merito à Fogarino negatur; ita & à nobis merito negatur repugnare, ut detur certitudo de formali honestate actus, non datâ certitudine de materiali honestate objecti ejusdem actus.

Tom. III.

SECTIO V.

An sola non certitudo malitiæ, aut legis vetantis satis sit ad conscientie securitatem, & certitudinem honestatis actus?

§. I.

Status questionis, & ratio dubitandi.

SUMMARIUM.

Queritur, an pura non certitudo malitiæ satis sit, ut quis sit certus de non peccato formali? n. 208.

Caramuel sentit securitatem oriri à solâ non certitudine opinionis oppositæ, n. 209.

Exponitur ejus sententia, ejusque ratio, n. 210.

Possessio libertatis est juxta me titulus sufficiens deponendi conscientiam speculative, & practice dubiam, n. 211.

LAtè docui d. 18. sect. 4. quòd ut sine peccato formali, aut cum formali honestate operemur necessarium sit aliquod judicium certum, seu moralis saltem certitudo de non peccato formali, aut de formali honestate actus; hanc porrò certitudinè inesse cuique opinioni certò probabili practice docui d. 18. sect. 8. adeo ut quælibet opinio certò probabilis practice sit per se ipsam formaliter, & intransitive regula proxima, & immediata operationis. Tandem *disp. præsentis* docui, quomodo strnte conscientia speculative, aut practice dubia haberi possit certitudo de non peccato, aut de honestate formali operationis per nova superaddita principia. Modò discutiendum, an ipsa pura non certitudo malitiæ, aut legis vetantis actionem satis sit, ut quis sit certus de non peccato formali, aut de honestate actus; adeo ut per hoc precise, quòd malitia, aut lex vetans non sit certa, certus sim me operando non peccare?

Caramuel sæpissimè in suis *quatuor Theologicæ Mor. Fund. libris*, sed præcipuè lib. 4. 209. in *Dialecticæ de Non-Certitudine*, latissimè probat neque certitudinem, neque probabilitatem, neque equalem, aut minorem probabilitatem esse rationem formalem securitatis conscientie; adeo ut totam rationem formalem securitatis conscientie oriri dicat à solâ non certitudine opinionis oppositæ, ita ut eo ipso quòd opinio opposita non sit mihi certa, eo ipso mea sit mihi satis, ut tuto operer; & ex eo precise quia actio A, non est mihi certò vetita, sit mihi licita, ut dicitur n. 336.

Probat; quia ratio formalis est, quâ posita datur effectus formalis, & quâ sublata aufer-

Q

aufertur: sed sine certitudine veritatis proprie sententiæ A, immo sine probabilitate, aut probabilitate veritatis proprie sententiæ A, datur securitas conscientiæ: ergo nec certitudo, nec probabilitas, nec probabilitas veritatis sententiæ A, est ratio formalis, quæ reddit conscientiam securam operando juxta sententiæ A. Minorem probat; quia securitas conscientiæ dari potest præsentate solâ probabilitate, aut probabilitate veritatis sententiæ A: ergo certitudo veritatis sententiæ A, non est ratio formalis assecurans conscientiam. Similiter eadem securitas conscientiæ haberi potest solâ præsentate certitudine veritatis sententiæ A: ergo nec probabilitas, nec probabilitas veritatis sententiæ A, est ratio formalis assecurans conscientiam. Cum ergo securitas conscientiæ haberi possit tum absente certitudine, & solâ præsentate probabilitate, aut probabilitate veritatis sententiæ A; tum præsentate certitudine, & absente omni probabilitate, & probabilitate veritatis sententiæ A; tum præsentate solâ probabilitate, & absente omni probabilitate, aut certitudine veritatis sententiæ A, restat, ait n. 338. quod securitas oriatur, & sit formaliter ipsa non certitudo opinionis B, oppositæ; ita ut ratio formalis, cur actio A, licet, sit, quia non est certum; quod sit illicita in se, vel sit verita ab aliquâ lege. Hæc est summa rationum, quibus Illust. Caram. ductus fuit ad ita operandum.

Caram.

N.

211.

Hoc ipsum confirmari potest ex doctrinâ, quam nos sæpius tradidimus, nempe quod libertatis possessio sit titulus sufficiens deponendi conscientiam non tantum speculative dubiam de existentia legis, aut honestate objecti, quatenus lex, quæ certo non constat, nec certo obligat; sed etiam conscientiam practice dubiam de honestate operationis, quatenus inhonestas, quæ certo non constat, nec certo obligat ad sui omissionem. Ut enim quia liberi nascimur, possessio libertatis est titulus sufficiens ad deponendam conscientiam de existentia legis, aut de honestate operationis, speculative dubiam; ita eadem libertatis possessio erit titulus sufficiens pro deponenda conscientia practice dubia de malitia operationis: etenim jus certum libertatis vinci non potest a lege dubia, aut a malitia dubia; & in pari causa, si extrema quoad reliqua sint æqualia, melior est conditio possidentis: ergo sicut quoties honestas, & inhonestas objecti est dubia, melior est conditio hominis possidentis libertatem; ita quoties honestas, & inhonestas operationis erit dubia,

melior quoque erit conditio hominis possidentis libertatem; ut legi potest in eodem Caram. tom. 4. Theol. Mor. Fund. in Epist. De possessionis regulâ à pag. 341. uberrime, ubi ad plurimos singulares casus delictorum, nempe temporis, irregularitatis, legis, homicidii, voti, legitimitatis, excommunicationis, & similia, de quibus potest sepe aliquid dubium oriri.

Cum ergo tota nostra doctrina de possessione libertatis, & nostrum principium, quod nulla lex obliget certo, nisi sit certa, videantur prorsus coincidere cum doctrina Caramuelis, quod sola non certitudo legis, aut malitiæ objecti sit securitas conscientiæ regula; quid enim est dicere, lex nisi sit certa, non obligat, quam dicere, non certitudo legis non obligat? eo ipso vel nobis renuntiandum erit nostre doctrinæ, si Caramuelis sententiam rejicimus; vel si nostre doctrinæ non renuntiamus, neque à nobis rejici poterit doctrina Caramuelis.

§. II.

Mea mens.

SUMMARIUM.

Dico, quod ne quis formaliter peccet, non satis est sola non certitudo de malitiâ actus, & objecti, n. 213.

Quia necessarium iudicium aliquod certum, n. 214.

Quia pura non certitudo non est iudicium certum de non peccato, ib.

Caramuel æquivoce loquitur, n. 215, 216.

Sicut per hoc quod unum extremum sit probabile non fit, ut oppositum sit etiam tale, ita per hoc quod unum non sit mihi certum, non tunc aliud est mihi certum, n. 217.

Et quia repugnat, ut quis prudenter operetur sine motivo prudenti, n. 218.

Pura non certitudo non est motivum prudenti, ibid.

Quia quis simul erit certus de peccato formali, & de non peccato formali, n. 219, 220.

Quia neutra opinio potest esse mihi probabile, atque adeo utraque licita, & tunc de utraque habeo certitudinem, n. 221.

Quia potest tradi ratio assecurans conscientiam præcendendo a non certitudine oppositæ, num. 222.

Quia operans ex tenui probabilitate operatur ex non certitudine, & tamen peccat ex timore, n. 223.

Quia necessarium saltem iudicium certum de probabilitate opinionis, n. 224.

Non certitudo opinionis B. non est probabilitas opinio-

opinionis A quam sequi volo, n. 225.

Quia peccat operans cum conscientia dubia, & tamen habet non certitudinem peccati, num. 226.

quam, ipsum securus sum de non peccato formali sequens meam: sed simul addere debebat, quod si non certitudini veritatis sententia: opposita accedat certa mea libertatis possessio, securus ero ab omni formali peccato sequens meam.

Contra 2. quia, ut docui d. 4. per hoc N. quod ex duobus extremis contradictoriis, 217. extremum B non sit mihi probabile, non ideo extremum A est mihi probabile; potest enim neutrum extremum esse mihi probabile: ergo à pari per hoc quod extremum B non sit mihi certum, non ideo extremum A erit mihi certum; potest enim neutrum extremum esse mihi certum: ergo multo minus per hoc quod extremum B non sit mihi certum, inferri potest, quod extremum A sit mihi probabile, immò esse mihi certò licitum: ergo sola non certitudo de veritate extremi B oppositi non potest esse ratio certificans veritatem, adeoque licentiam, & honestatem extremi A, seu objecti A oppositi.

Probatur 2. quia implicat, ut homo prudenter operetur absque eo quod aliquo prudenti motivo moveatur: sed sola non certitudo non est motivum prudens: ergo sola non certitudo non est motivum sufficiens ad prudenter operandum, adeoque ad sine peccato formali, aut honestè formaliter agendum. Minor probatur, tum quia pura non certitudo est pura negatio; sed pura negatio ad summum esse potest motivum ad non imprudenter, non autem ad prudenter operandum: ergo. Tum quia quoties utraque opinio est certò probabilis, immò quoties neutra est probabilis, datur pro utraque parte non certitudo; adeoque si non certitudo legis vetantis est ratio assecurans conscientiam de non peccato formali contra legem; etiam non certitudo legis permittentis erit quoque ratio assecurans conscientiam de peccato formali contra legem permittentem: ergo sola non certitudo legis, aut malitiæ (nisi addatur principium de certà libertatis possessione) non potest esse ratio certificans conscientiam de non peccato formali.

Confirmo 1. quia quoties lex vetans non est certa, sed dubia, eo ipso etiam lex eam operationem permittens erit dubia: & quoties inhonestas non est certa, certa quoque non erit honestas: ergo si non certitudo inhonestatis est ratio determinans, & certificans conscientiam de honestate; eo ipso non certitudo honestatis erit ratio determinans, & certificans conscientiam de inhonestate: ergo simul, & semel erit quis certus

Q ij de

N. 213. Verùm nisi crasse hallucinor, puto ferendam non esse Caramuelis sententiam; atque adeo dico, quod ut quis sine peccato formali, aut formaliter honestè operetur, non satis sit pura, & sola non certitudo de existentia legis, aut de malitiâ objecti, & operationis; sed præterea, ut docui disp. 18. sect. 4. necessarium sit aliquod certum de non peccato formali, aut de honestate formali iudicium, quod sit regula proxima, & immediata operationis eliciendæ, ut dixi d. 19.

N. 214. Probatur 1. ex textu Apostoli sapius ponderato, *Omne, quod non est ex fide, est peccatum*: ergo ne quis formaliter peccet, aut ut quis formaliter honestè operetur, non satis est non certitudo de existentia legis, vel de malitiâ objecti, & operationis eliciendæ, sed præterea necessarium est aliquod iudicium certum, sive directum, quo iudicem saltem certò probabiliter legem non dari, aut talem operationem, & objectum non esse illicitum; sive reflexum, quo iudicem non esse illicitum id, quod non certò directè iudicare possum esse illicitum. Qualiter enim pura non certitudo legis, aut malitiæ objecti, & operationis dirigat me ad non peccatum formale, aut ad honestam formaliter operationem, & certificet meam conscientiam de non peccato formali? cum ipsa pura non certitudo legis, aut malitiæ objecti, & operationis non sit ex se iudicium, nec sit bona fides, seu certa de non peccato formali, aut de formali honestate persuasio; quæ tamen ex Apostolo, & communi Theologorum sensu est prorsus necessaria, ne formaliter peccet.

N. 215. Scio, quod Caram. n. 350. dicat plurimos in sue conclusionis intelligentiâ hallucinari, putantes nullam à se requiri rationem positivam, cum tamen unice neget non requiri specialem; etenim requiritur ratio positiva generalis, nempe quod possessio sit prò meâ libertate, quoties non constat certò moraliter lex, aut malitiâ objecti, & operationis.

N. 216. Sed contra 1. quia si plures hallucinantur, eo ipso Caram. non bene loquitur, dum docet, quod ratio assecurans conscientiam sit sola non certitudo sententiæ oppositæ; ita ut ex duabus sententiis inter se oppositis, per hoc ipsum quod veritas sententiæ, quæ opponitur meæ, non est certa, per hoc, in Tom. III.

de non peccato formali, ponendo operationē A; & de peccato formali, ponendo eandem operationem A. Consequētia probatur; quia, juxta Caram. non certitudo de inhonestate certificat conscientiam de honestate, seu de non peccato formali: ergo certitudo de honestate certificabit conscientiam de inhonestate, seu de peccato formali; sed habens non certitudinem de inhonestate habet simul (nisi aliquid addatur) non certitudinem de honestate: ergo operans cum eā utraq̄ue non certitudine tum inhonestatis, tum honestatis, non peccabit simul formaliter, & peccabit simul formaliter: non peccabit formaliter, quia non certitudo peccati formalis, seu inhonestatis est certitudo de non peccato formali; peccabit formaliter, quia non certitudo honestatis, seu non peccati formalis est certitudo de peccato formali.

N. 220. Confirmo 2. quia dari debet aliqua ratio, cur non certitudo peccati formalis sit certitudo de non peccato formali; non certitudo autem non peccati formalis non sit certitudo de peccato formali; & cur valeat consequentia, non datur certitudo de peccato formali, ergo datur certitudo de non peccato formali; e contra non valeat, non datur certitudo de non peccato formali, ergo datur certitudo de peccato formali. Ratio autem alia non esse potest, quā quia prāter puram non certitudinem legis, aut peccati formalis necessarium est aliquod principium, quo certificetur conscientia de non peccato formali; eo ipso quod non datur certitudo peccati formalis; principium autem est certa libertatis possessio, quoties lex non est certa: ergo pura non certitudo peccati formalis non est satis ad non peccandum formaliter.

N. 221. Confirmo 3. quia sepe accidit, ut neutra contradictoria sit certo solidē probabilis; in quo casu pro utraq̄ue parte contradicōnis adest non certitudo, immo non probabilitas; & tamen tunc neutram licite amplecti possum, quatenus nullum adest prudens pro neutra parte motivum: ergo sola non certitudo peccati non est ratio certificans conscientiam de non peccato, adeoque non valet, non sum certus de peccato, ergo sum certus de non peccato; quia ex hoc antecedenti, nisi addatur principium aliquod certum de non peccato, inferri non potest certitudo de non peccato; nullū enim consequens affirmativum sequi potest ad antecedens purē negativum: sed pura non certitudo peccati est antecedens purē negativum: ergo ex purā non certitudine peccati sequi non potest hoc consequens posi-

tivum, nempe certitudo non peccati: ergo aliquod certum principium necessarium est, ex quo ea certitudo non peccati inferatur.

Probatur 3. quia ex unā parte independentē à non certitudine oppositi assignari potest ratio formalis communis non tantum iudicio speculativē certo, sed etiam speculativē probabiliori, aut minū probabilide veritate, & honestate; independentē, inquam, à non certitudine oppositi assignari potest ratio formalis assecurans conscientiam de non peccato: ex aliā parte, ut ostendi, pura non certitudo oppositi non potest esse ratio formalis certificans conscientiam de non peccato in extremo, quod sequitur: ergo inaniter recurritur ad non certitudinem oppositi. Prima pars probatur; quia ratio formalis assecurans conscientiam de non peccato formali, aut de honestate formalis operationis, communis omni iudicio practico speculativē certo, aut probabiliori, aut probabilide veritate sui, & de honestate objecti, & actionis est ipsa prudentia insita cuique iudicio practico certō speculativē probabilide, aut probabiliori, ut dixi d. 18. *sect.* 8. ergo.

Probatur 4. ex Fogarino d. 2. *sect.* 1. n. 3. N. Operans ex tenui probabilitate non tantum non operatur honestē, quin inhonestē operatur; damnatur enim ab Innoc. XI. quod ad prudenter operandum satis sit tenuis probabilitas: sed operans ex tenui probabilitate operatur ex non certitudine: ergo operans ex purā non certitudine operatur inhonestē. Si igitur tenuis probabilitas extremi A, quæ est quid plus quā pura non certitudo extremi B, non est satis, ut licitē sequatur extremum A; qualiter pura non certitudo extremi B satis erit, ut licitē sequatur extremum A?

Probatur 5. quia, ut docui d. 18. *sect.* 3. N. *fusi*, ut quis sine peccato formali operetur, necesse saltem est iudicium certum de opinionis, quā quis sequitur, probabilitate, adeo ut satis non sit iudicium purē probabile, aut probabilius de opinionis probabilitate: ergo ut quis licitē sequatur opinionem A, multō minū satis erit pura non certitudo opinionis B. Consequētia probatur; quia pura non certitudo opinionis B non est probabilitas opinionis A, & multō minū est certitudo probabilitatis opinionis A: per hoc enim, quod opinio B non sit certa, non sit, quod opinio A sit probabilis; & multō minū sit, quod opinio A sit certō probabilis: potest enim neutra contradictoria, vel una tantum esse proba-

bilis; nec per hoc quod una sit probabilis, sequitur, quod ejus contradictoria sit etiam probabilis, ut docui d. 4. ergo si ut quis licite sequatur opinionem A, non satis est probabilis probabilitas opinionis A; multo minus, ut quis licite sequatur opinionem A, satis erit pura non certitudo opinionis B opposita.

N. 225. Ratio a priori est; quia non certitudo opinionis B opposita, neque est probabilitas opinionis A, neque est certitudo probabilitatis opinionis A: ergo per hoc quod opinio B non sit mihi certa, non sequitur, quod opinio A sit mihi probabilis; & multo minus sequitur, quod opinio A sit mihi certo probabilis; sed ex dictis d. 18. sect. 3. nullam sequi possum opinionem, nisi ejus probabilitas sit mihi certa: ergo cum probabilitas opinionis A non fiat mihi certa per puram non certitudinem opinionis B, eo ipso pura non certitudo opinionis B nequit esse ratio, ne quidem probabiliter, tantum abest certo allecurans conscientiam de non peccato formali in opinando, & operando juxta opinionem A.

N. 226. Probat 6. quia, ut hac disput. docui, operans cum conscientia dubia peccati, peccat: sed operans cum conscientia dubia peccati habet non certitudinem peccati; nec enim iudicat certo esse peccatum opus, de quo dubitat num sit peccatum: ergo operans cum pura non certitudine peccati peccat formaliter: ergo tantum abest, ut pura non certitudo peccati certificet conscientiam de non peccato formali, quin sequens puram non certitudinem peccati peccat formaliter.

§. III.
Diluitur ratio dabitandi allata §. 1.
SUMMARIUM.

Quid sit de essentia alicujus, & undenam cognoscatur? Hec duo sunt inter se valde diversa, n. 227.

Qua regula communiter tradatur ut constitutum a non constitutivo formali discernatur? Ibid.

Ea regula desicit, ibid.

Qualiter exponenda ut teneat, ib.

DD. negantes usum ex hypothesis impossibili, n. 228.

Est utilis, n. 229.

Inductio plurimorum TT. qui ea usi sunt, n. 230.

Secutus, ibid.

Aristoteles, n. 231.

S. Bonav. ibid.

Alii Antiqui, ibid.

Tom. III.

Philosophi, & TT. moderni, n. 232.

Idem P. Perez, Card. Pallav. & P. Esparz. quib. eam impugnant, ea utuntur, n. 233.

Qualiter DD. explicent eam regulam, & quicam utantur, n. 234.

Impugno duplicem allatam regulam C. Pallavicini, n. 235. 236.

Nostra regula tam pro absolutis, quam pro relativis tenet, n. 237.

Concretum sumi potest, vel pure denominative, vel quidditative, ib.

Sensus propositionis exclusiva quinam sit? num. 238.

Obiectio, n. 239.

Solutio, n. 240.

Obiectio includit contradictionem, ib. & n. 241.

Etsi nec certitudo, nec probabilitas, nec probabilitas sit determinate necessaria, aliqua tamen ex illis vage sumpta est necessaria ad licitum opinionis usum, n. 242.

Necessaria quidem est non certitudo opinionis opposita, at tamen non satis, sed etiam requiritur, ut opinio, quam sequi volo, sit saltem certo probabilis, n. 243. 244.

Mea doctrina valde diversa a doctrina Caram. n. 245.

Quid requiratur ne formaliter peccem sequendo aliquam opinionem? n. 246.

Quid dicat Caramuel, & quid nos? n. 247. 248.

Non satis juxta me non certitudo legis, sed praetera iudicium aliquod certum, ib.

Sufficiunt principia generalia, qua tamen, ut licita sint, praesupponunt usum diligentia necessaria pro veritate, ib.

Impugno Caramuelem distinguentem veritatem practicae ab honestate, nisi per illam intelligat iudicium, per hanc, resolutionem, n. 249.

Fogarini argumenta contra hoc nostrum principium, Lex, qua non est certa, non obligat, n. 250.

Intelligi debet de lege, qua non est certa ex ignorantia inculpabili, non vero ex culpabili, n. 251.

Multo minus lex obligat, si potest prudenter negari, ib.

Rationes pure probabiles stantes pro lege non vincunt certam possessionem libertatis, num. 252. 253.

Sola certitudo legis tollit certam possessionem libertatis ab ea, ib.

DD. negantes, quod melior sit conditio possidentis in omnium virtutum materia, n. 254.

Fogarini inconsequentia, n. 255. 256.

Respondeo 1. necessarium mihi esse ex professo exponere rem valde universalem. Aliud est quid sit de essentia alicujus, 227.

Q iij jus,

jus, & facile dicitur esse id, quod est de quidditate illius: aliud undenam cognoscere possim hoc esse, aut non esse de essentia alicujus rei: quo modo aliud est quid sit homo; aliud undenam discernere possim, an hoc sit homo. Argumentum in presenti tangit regulam discretivam constitutivi formalis, & intrinseci à non constitutivo intrinseci. Communiter autem hæc regula traditur. Id est de essentia, quo solo sublato, & manentibus, sive per possibile, sive per impossibile omnibus aliis, non manet totum. Dixi, *manentibus sive per possibile, sive per impossibile omnibus aliis*. Ex quo sequitur, quod valde manca sit regula allata in argumento, quo dicitur, illud est ratio formalis, quo posito datur effectus formalis; & quo sublato auferretur; nisi enim aliquid addatur tum ex eâ parte, quæ est negativa, tum ex eâ, quæ est affirmativa, ea regula deficit, ut docui in *Physicâ*, & in *Tract. de Sacram. an intentio Ministri sit de essentia Sacramenti*, ut primus omnium ex professo examinavit, & affirmavit C. de Lugo *disp. 2. sect. 7.* quem secutus est P. Arriaga *d. 3. à n. C. Pallav. 19.* P. Espar. *qu. 6. C. Pallav. num. 48.* P. Bernal. *d. 3. à n. 162.* P. Haunoldus à n. 768. & nos cum illis. Deficit igitur regula in objectione adductâ; tum quia sublata præcisè vel unâ physicâ conditione, ex. gr. ubicatione conservativâ hominis, non datur homo; nec tamen actio, aut ubicatione est ratio formalis, ne quidem partialis constitutiva hominis in suo esse physico: ergo dicta regula, quâ parte est negativa, nisi ita explicetur: illud non est ratio formalis, quo præcisè sive per possibile, sive per impossibile sublato, datur effectus formalis; nisi, inquam, ita explicetur, est falsa. Similiter est falsa, quâ parte est affirmativa, nisi ita explicetur: illud est ratio formalis partialis, aut totalis, quo præcisè, sive per possibile, sive per impossibile posito, & sublatis sive per possibile, sive per impossibile, seu præcisivè mentaliter aliis, datur effectus formalis.

N. Scio regulam à me allatam non placere negantibus usum hypothesis impossibilis valere; putant enim cum P. Perez *d. 5. de Scientiâ Dei à n. 9.* ex quâlibet sequi temper ambo contradictoria, cumque arguendi modum esse valde difficilem, & parum utilem ait C. Pallavic. *hic cap. 29.* immo non placere nisi levioribus ingenis, & superficialiter doctis contendit P. Esparz. *quest. 36. de Deo*; & ad summum tunc adhiberi, quando hypothesis est incerta saltem vel ex parte defendentis, vel ex parte arguentis.

At ego fasè ostendi in *Physicâ in Tract. à N. Negationibus*, 1. esse valde utilem: ut enim separatio realis unius objecti ab alio facit ut clarus unum ab alio objecto discernatur; & unio unius cum alio inservit, ut clarus appareat oppositio, vel connexio objectorum inter se; ita separatio intentionalis, seu facta per intellectum præcipientem unum identificatum ab alio facit, ut clarus discernatur una essentia ab aliâ; & ut sciatur quid sequatur formaliter, quid realiter tantum.

Ostendi 2. inductione, talem modum placuisse viris profundè doctis; & quidem quando hypothesis tam apud defendentem, quam apud arguentem est evidenter impossibilis; dedi autem ibidem plurimos ex primoribus Theologis, Antiquis, & Modernis, quibus addo Scotum in *1. dist. 3. qu. 5. n. 2.* qui arguit contra definitionem vestigi, quam dat S. Th. & utitur hypothesis impossibilis, ait enim: *Si tantum esset possibile unum animal in universo adhuc ejus vestigium non esset quia magis* & Pontius *ibid. n. 121.* Rursus Scotus in *1. dist. 5. qu. 2. n. 17.* ut explicet, quomodo essentia, & relatio personarum constituantur, sine eo, quod alterum sit potentiale, alterum actuans, utitur exemplis impossibilibus. Similiter idem Scotus in *1. dist. 7. qu. 1. n. 2.* impugnans D. Thomam asserentem essentiam esse id, quo Pater generat, ait, *quod per se sit Deitas, quod per se generabit; id est, si sine Personis esset, generaret.*

Idem habet Arist. *lib. 7. Top. cap. 1.* ubi N. ait: *Quare supposito aliquo sive vero sive falso, (nihil enim refert) si alterum &c.* Et lib. 1. *Rhetor. cap. 6.* ait: *Bonum est, quod omnia appetent, si haberent intellectum.* Idem S. Bonav. citatus à Pontio in *Curia disp. 27. n. 36.* arguens fidem nostram certioram esse, quia Fidelis debet potius esse paratus ad negandas alias veritates naturales; hæc autem hypothesis est impossibilis; verum enim numquam negari potest. Idem Henric. *quod. 2. Vap. lib. 5. qu. 1.* citatus à P. Vasqu. *disp. 118. in Gabriel. 1. p. n. 1.* dicens: Licet possibles non essent plures creature realiter distincte, adhuc intellectus Dei, & Beatorum distinguerent in Deo plura attributa. Idem Gabriel in *1. dist. 2. qu. 1. lit. H.* idem Ocham. *ibid. lit. L.* cum tamen ibi contra nullum argueret: utitur enim hypothesis impossibili præcisè, ut explicet distinctionem attributorum inter se. Idem Aureolus in *Prol. art. 5. pag. 65.* probans syllogismum non esse subiectum adæquatum Logicæ, ait enim, *Dato per impossibile, quod nullus syllogismus esset possibilis, adhuc scibilitas decem dicibilium incompletorum &c. esset scibilitas logicæ; & paulo post* ait:

C. de Lugo.
P. Arria. *sect. 7.* quem secutus est P. Arriaga *d. 3. à n. C. Pallav. 19.* P. Espar. *qu. 6. C. Pallav. num. 48.* P. Bernal. *d. 3. à n. 162.* P. Haunoldus à n. 768.
P. Bern.
P. Haun.

N.
228.
P. Perez
C. Pallav.
P. Espar.

ait: Confirmatur, quia si per hypothefim tollatur ratio fubjectiva ab aliqua fcientia, non remanet illa fcientia, nec fecundum partem, nec fecundum totum. Idem habet Caiet. 2. 2. q. 2. art. 8. §. quoad 2. ubi utitur contra Scot. hypothefi impossibili, ait enim: Si Deus effet unus fuppositaliter, ficut est unus effentialiter etc: utitur autem per fe, hoc enim Scotus negat.

M. Naz. Idem M. Nazar. 1. p. qu. 2. art. 7. contr. 2. §. confirmatur 2. & quamvis §. Posterior est, ante argumenta, & folutiones dicat, ex hypothefi impossibili plerumque fequi contradictoria, eo ipfo quod dicit plerumque, concedit implicite aliquando non fequi. Idem habet Maurusius Hybernus commentans Scotum in 1. dist. 1. qu. 2. num. 6. ubi utitur hypothefi impossibili; ait enim: Quando cumque aliquid est a fe tale, erit tale, fi per impossibile, quodlibet aliud non effet. Idem Rubionus in 1. dist. 8. qu. 3. art. 1. & Maltr. ex eo in 1. sent. disp. 2. n. 47. qui dicunt, Si per impossibile Deitas non effet fapientia; & iterum in 1. dist. 6. n. 231. Aureolus in 1. dist. 8. pag. 291. col. 1. §. Ad propofitum; Durandus in 1. dist. 2. qu. 3. num. 15. Smifing. tr. 3. de Deo d. 1. n. 6. & tr. 2. d. 1. n. 46. De mun ex Antiquis Philofophis utitur hypothefi impossibili Avicenna cap. 3. in 4. Met. ait enim: Si Doctor artis poffet revelare id, quod est in anima, alio modo, (id est, fine verbis) fuperfederet a verbis. Ecce inductione Theologorum Antiquorum, immo & Philofophorum, quam utilis, & frequens fit ufus arguendi ex hypothefi impossibili.

N. Quod fi Modernos citare vellem, nullus effet fcribendi finis; ne vero fidei mee aliquid detrahi poffit, ecce tibi aliquos ex Philofophis, & Theologis Modernis. P. Fonseca in 2. Met. cap. 3. qu. 1. sect. 6. in fine ait: Sublatis hujufmodi relationibus, adhuc in fubjectis est unitas; eadem utitur in lib. 2. Met. cap. 2. qu. 5. sect. 5. §. Quod fiquis abfociat. P. Arriaga d. 2. Logice n. 79. & n. 86. P. Cattaneus disp. 1. qu. 3. n. 8. & d. 2. qu. 1. n. 30. querens, an necessarium fit ad cognitionem practicam, ut opus fiat liberè libertate contradictionis, hæc habet: Secundo, quia Deus etiamfi necessario, & fine libertate contradictionis produceret mundum, adhuc haberet cognitionem practicam mundi, (dato quod in eâ hypothefi operaretur per intellectum, & voluntatem eo modo, quo in præfenti operatur ut Author naturæ. Pontius disp. 1. Logice n. 109. in additione contra Maltr. utitur hypothefi impossibili, ait enim: Quamvis nullus intellectus effet poffibilis, unum album effet; idem habet d. 2. Logice n. 3. & n. 23. & 45. M. Joan. à

S. Thom. qu. 1. Logice art. 3. circa finem ait: Si non daretur dirigibilitas artificiofa, & realis ipforum actuum, non daretur Logice eadem iterum utitur in 3. p. disp. 1. art. 2. n. 39. M. Gonet. tom. 3. disp. 3. num. 72. Complutenfes disp. 2. Log. num. 11. dicunt: Paries dicitur vilus, etfi nullus effet poffibilis intellectus. P. Molina 1. p. qu. 1. art. 4. disp. 1. ad finem ait: Efto Deus ageret ex neceffitate naturæ, adhuc ageret per intellectum, & voluntatem. P. Hurt. disp. 6. Met. sect. 4. §. 135. eâ utitur; & §. 200. & explicat clarè disp. 4. Met. §. 32. quo fenfu adhibenda fit. P. Izquier. disp. 13. in Pharo n. 325. ait, modum arguendi ex hypothefi impossibili esse utiliffimum, & utatiffimum ad indagandas rerum effentias; quod idem ait M. Gonet. tom. 3. d. 3. de Effentia Beatitudinis n. 114. & 108. & d. 2. n. 48. & 42. ait, esse modum investigandi effentialia. P. Lynceus lib. 2. Met. tr. 2. num. 42. Calagur. d. 6. Log. n. 24. Spinula d. 6. Log. n. 11. P. Ovied. contr. 3. Met. pu. 1. num. 13. & contr. 4. pu. 8. n. 49. Del Monaco p. 4. Met. d. 2. sect. 2. P. Maurus tom. 2. de Deo qu. 83. n. 8. & de Act. Hum. qu. 3. n. 20. & de Fide qu. 6. n. 3. C. de Lug. d. 1. de Fide n. 83. & tom. 1. de Iust. d. 1. n. 58. C. Aguir. tom. 2. in S. Ansel. d. 93. sect. 1. agit de hoc arguendi modo; & fuaudet ex Arift. & eo paffim utitur, ut constat ex tom. 3. in S. Ansel. sect. 2. n. 13.

Sed quid plura? Idem P. Perez d. 2. de Deo cap. 1. n. 12. explicat locutionem externam Dei, & utitur hypothefi impossibili; ait enim: Si per impossibile ifta figna nos fallerent, Deus mentiretur: & tr. 1. de Iust. n. 24. & d. 5. de Incarn. cap. 8. n. 4. & tr. 3. de Iustificatione impii d. 3. cap. 4. n. 24. utitur hypothefi impossibili. Ipte C. Pallav. 1. 2. d. 1. qu. 1. art. 3. ut explicet differentiam inter bonum honestum fecundum naturam, & honestum fecundum legem, utitur hypothefi impossibili: & cap. 3. de Incarn. eadem utitur ut explicet proportionem intrinsecam meriti cum præmio; ait enim: Ita ut fi Deus non effet Dominus omnium, & vellet emere noftra merita, iustum pretium folveret, dando, quod dat: immo in Tract. de Sacram. eodem capite, quo ejus ufum rejicit, eadem utitur n. 32. ait enim loquens de cognitione affirmativâ abstractivâ, quod fi effet intuitiva, videret illud in fe. Demum ipse P. Espaz. qu. 14. de Fide art. 2. & 3. ut explicet differentiam caufe à conditione utitur hypothefi impossibili; & qu. 6. de Sacram. quærens differentiam constitutivi à non constitutivo, utitur regulâ relatâ; & eam bis exponit per hypo-

M. Joan
à S. Th.
MGon
Compl
P. Mol
P. Hurt.
P. Izqui
P. J. ync
Cahagu
Spinula
P. Ovied
Del
Monac
P. Maur
C. de
Lugo
C. Aguir
Arit.

N.
233.
P. Perez

C. Palla
P. Espaz

hypothese[m] impossibile[m]. Ergo immeritò dicitur, quòd non valeat usus arguendi ex hypothese[m] impossibili, & quòd non placeat nisi levioribus ingeniis, & superficialiter doctis: puto enim ferè omnes à me citatos fuisse apprimè doctos.

N. Verùm quidquid sit de valido arguendi usu ex hypothese[m] impossibili, certum mihi est, ejus regule Authores, quà constitutivum à non constitutivo discernitur, esse P. Esparz. de Sacram. qu. 6. ar. 1. & art. 4. P. Arriag. de Sacram. d. 3. an. 19. C. de Lugo l. 6. P. Haunoldum *ibid.* eamque approbat P. Dicaflillo n. 352. P. Rhodes, & alii plures. Porro ejus Authores non intelligunt eam nisi in sensu præcisivo, id est, quo præcisè per intellectum sublato; ita ut sensus sit, *id est de essentia, quo præcisè non intellecto, intellectis tamen omnibus aliis, non intelligitur totares.* Hanc autem regulam pro discernendo constitutivo à non constitutivo rei puto esse optimam, immò evidentem, ut etiam omnes citati Authores contendunt. Ratio est; quia implicat, ut intelligantur omnia constitutiva totius, & non intelligatur totum, cum totum non sit, nisi omnes partes: ergo si præcisè non intellecto A, intellectis tamen omnibus aliis, non intelligitur totum, est evidens A esse de intellectu totius. Confirmo: Vel præcisè non intellecto A, intelligitur totum, vel non? Si intelligitur; ergo A non est de essentia; implicat enim, ut intelligatur totum, & non intelligantur omnes ejus partes: si non intelligitur totum; ergo A est de essentia. Consequentia est evidens: si A non est de essentia, deberet posse intelligi totum sine A; sed non potest intelligi totum sine A: ergo A est de essentia: ergo evidens est, id esse de essentia, quo præcisè non intellecto, non intelligitur totum.

N. Laudat hanc regulam C. Pallav. de Sacram. n. 29. ut optimam pro absolutis, non tamen pro revelatis: nam non intellecto uno essentialiter connexo cum alio, non intelligitur aliud, nec tamen illud est de essentia hujus: ex gr. non intellecto Deo, non intelligitur visio Dei, nec creatura; similiter non intellecto termino vel objecto, non intelligitur actio, & actus: rursus non intellecto æterno Patre, non intelligitur Filius: nec tamen Deus est pars creaturæ, aut visionis; nec objectum pars actus; nec terminus pars actionis; nec Pater pars Filii. Quare n. 32. hanc duplicem tradit: Id est pars intrinseca alicujus objecti, in quod voluntas eodem actu tendit, quo in objectum: Id est pars intrinseca alicujus, quod imme-

diatè in se ipso affirmatur; quod autem ratione alterius, id non est pars.

At antequam ostendam nostram regulam esse etiam evidentem pro relativis, nupug. 236. no duplicem allatam regulam. Primo, quia esto daretur idem esse constitutivum, ac quod immediate affirmatur; id non esse, quod non affirmatur immediate; non ideo C. Pallavic. tradit regulam discretivam constitutivi à non constitutivo; æquè enim mihi ignotum est quid affirmetur immediate, quid mediatè: ergo licet tò affirmatur immediate explicet illud esse de essentia, non tamen dat regulam discretivam essentia à non essentia, quin confunditur quid sit essentia cum regulà discretivà à non essentia. Secundo, idem evenit, dum ait, illud esse extrinsecum, quod est terminus; quis enim hoc ignorat? at hoc non est dare regulam discretivam extrinseci ab intrinseco. Tertio, quia si id, quod amatur eodem actu, est constitutivum, sequitur, quòd si Deus, & creaturæ eodem actu amentur, creaturæ erunt de essentia Dei: ergo utraque allata C. Pallavicini regula est insufficientis, & falsa.

Quòd autem nostra optima sit etiam pro relativis, siue sint, siue non sint essentialiter connexa, puto me ad evidentiam ostensurum, si duo acutè penetrerentur. Primum est, quòd cum relativum sit concretum, eo ipso sumi potest, vel purè denominativè, seu id quod dicitur relativum; & tunc venit solum subjectum denominatum, & præscinditur à formà denominante: vel quidditativè, ut relativum est; & tunc venit etiam forma; venit enim subjectum ut denominatum; ergo venit forma, & subjectum. Cum ergo visio Dei, licet sit grammaticaliter substantivum, sit tamen philotopice adjectivum, est enim relativum, & idem est *visio Dei, ac visio Divina*, derivata à Deo ut formà denominante; ut enim visio denominat Deum vitum, ita Deus denominat visionem Divinam: consequenter visio Dei sumi potest vel purè denominativè, & non constituitur per Deum, sed per solam visionem; vel quidditativè, & constituitur etiam per Deum, ut formam denominantem.

Alterum est, quem sensum habeant propositiones exclusivæ, ita dictæ, quia per particulas exclusivas *tantum, solum, præcisè*, & similes, excluditur omne aliud subjectum à participatione talis prædicati. Sciendum autem est, quòd omnis propositio exclusiva reducit à Dialecticis ad exponibilem, ita dictam, quia eget expositione: sic ut autem omnis exponibilis exponitur per pro-

propositionem compositam, ita etiam omnis exclusiva. Porro exclusiva duplex est, alia est propositio affirmativa de signo exclusivo, & de copulâ; alia est affirmativa de signo exclusivo, & negativa de copulâ; utraque autem diverso modo exponitur. Affirmativa de signo exclusivo, & de copulâ est, quæ affirmat omne aliud subiectum excludi à participatione talis prædicati, excepto eo, cui particula exclusiva adhæret: ex. gr. *solum Petrus currit*, exponitur per copulativam, cujus prima pars affirmat prædicatum de subiecto; secunda pars negat idem prædicatum de omni alio subiecto, hoc modo: Petrus currit, & nihil distinctum à Petro currit. Affirmativa de signo exclusivo, & negativa de copulâ exponitur per compositam, cujus prima pars negat illud prædicatum de subiecto, altera pars affirmat idem de omni alio subiecto: ex. gr. *solum Petrus non currit*, exponitur, Petrus non currit, & omne distinctum à Petro currit.

N. 239. Dices: Sæpe deficit essentia, sublato præcise aliquo extrinseco, sive sit causa, sive conditio, sive quid indispensabiliter connexum; ita sublato præcise Deo, deficit visio Dei, & omnis creatura: ergo falsum est, id esse de essentia, quo præcise deficiente deficit essentia; vel quod idem est, falsum est id esse de essentia, quo præcise non intellecto, non intelligitur essentia.

N. 240. Respondeo hanc propositionem, Essentia deficit deficiente præcise conditione vel essentia non intelligitur non intellecto præcise aliquo extrinseco, includere apertam contradictionem, adeoque negandam ut falsum. Patet: quia ea propositio ex parte subiecti affirmat deficere essentiam, ait enim, *Deficit essentia*; ex parte prædicati negat deficere essentiam, ait enim, *Deficit præcise quid extrinsecum*; quæ propositio est exclusiva; ergo exponibilis per hanc compositam, *Deficit quid extrinsecum, & nihil aliud deficit*; sed dicere, *Non deficit nisi quid extrinsecum*, opponitur contradictoriè huic, *Deficit essentia*; ergo hæc propositio, *Deficit essentia, deficiente præcise aliquo extrinseco*, (sive hoc sit conditio, sive causa, sive aliud) includit apertam contradictionem.

N. 241. Ex hoc patet falli qui dicunt, *Non intellecto præcise Deo, non intelligitur visio*, cum enim sit exclusiva, exponitur, *Solus Deus non intelligitur, & omne distinctum à Deo intelligitur*; sed visio est distincta à Deo; ergo non intellecto præcise Deo, visio intelligitur; ergo ea propositio, non intellecto præcise Deo, non intelligitur visio, idem negat, & affirmat; etenim quatenus dicit, non intelligi-

tur præcise Deus, affirmat intelligi visio- nem: quatenus dicit, non intelligitur visio, negat eam intelligi; ergo idem negat, & affirmat.

Respondeo 2. ad idem argumentum alla- N. tum §. 1. transmissâ maiori, negando mi- 242. norem; etsi enim concedam, quod ut licitè sequar opinionem A, nec certitudo, nec certa probabilitas, nec certa probabilitas opinionis A sit determinatè necessaria; aliqua tamen ex illis est necessaria, nempe vel certitudo, vel certa probabilitas, vel certa probabilitas opinionis A; vel saltem aliquod principium reflexum. Rursum esto ut sequar opinionem A, necessaria omnino sit non certitudo opinionis B; attamen ut licitè sequar opinionem A, non satis est pura non certitudo opinionis B, quia, ut sæpius dixi, exponens quid sit probabile, & probabilitas, ad probabilitatem requiritur ratio gravis, & solida relativè, & absolutè; adeo ut, ut aliquid sit certò prudenter probabile, non satis est, ut ejus oppositum non sit certum, sed præterea requiritur, ut pro se habeat rationem certò gravem absolutè, & relativè: etenim pura non certitudo oppositi requiritur tamquam negatio impedimenti; ratio autem certò gravis requiritur tamquam formale constitutum opinionis certò probabile.

Quare qui ex purâ non certitudine veri- N. tatis opinionis B oppositè infert probabili- 243. tatem opinionis A, ita arguit, ac qui ex negatione catenæ inferret potentiam locomotivam: sicut ergo, ut ego de uno ad alium locum moveri possim, necessaria quidem est non catena, tamquam negatio impedimenti; attamen non satis est, sed præterea necessaria est potentia vitalis locomotiva: ita accidit in præsentì: etsi enim ut prudenter opiner, & operer juxta opinionem A, necessaria sit ipsa non certitudo veritatis opinionis B oppositè, tamquam negatio impedimenti tollentis probabilitatem ab opinione A; attamen non satis est, sed præterea necessarium est, ut vel ipsa opinio A nitatur rationi certò absolutè, & relativè gravi; vel adsit aliquod principium generale reflexum certificans conscientiam quod hæc, & nunc liceat sequi opinionem A: ergo pura non certitudo de veritate opinionis B oppositè non satis est, ut prudenter opiner, & operer juxta opinionem A.

Addo argumentum aliter peccare ex eo N. quia nulla sive certitudo, sive probabilitas, 244. sive probabilitas de veritate opinionis A, & de honestate objecti, & operationis fit in singulari, & determinatè necessaria, ut licitè opiner,

opiner, & operer juxta opinionem A, hinc inferre, quod vel nulla ex illis sit indeterminatè necessaria; aliqua enim ex illis est indeterminatè necessaria; eo modo quo licet nullus oculus sit in singulari necessarius ad videndum, aliquis tamen vagè sumptus est necessarius: vel saltem quod non sit necessarium principium reflexum certificans conscientiam de non peccato in sequendo opinionem A.

N. 245. Ad aliud respondeo nostram doctrinam plurimum differre à doctrinà Caramuelis: Nos enim volumus necessarium esse judicium aliquod sive directum de veritate opinionis, & de honestate, aut non malitià objecti, & operationis; sive reflexum de certà probabilitate veritatis opinionis, & non malitià objecti, & operationis; sive aliquod principium genericum ab hoc judicio directo, & reflexo distinctum, ad hoc, ut sine peccato formali, aut ut formaliter honestè operemur: non autem volumus satis esse solam non certitudinem opinionis oppositæ divisam ab omni dicto judicio. Si enim sola non certitudo veritatis opinionis B oppositæ satis esset ad licitè opinandum, & operandum juxta opinionem A, sequeretur, quod liceret sequi opinionem tenuiter, immò dubiè probabilem, dubio non deposito, immò nullo modo probabilem; nam cum his omnibus stat non certitudinem opinionum oppositarum: per hoc enim quod opinio B opposita non sit certa, non sit quod opinio A sit certò probabilis; sed nullum ex his licet: ergo sola non certitudo veritatis opinionis B oppositæ non satis est, ut licitè sequar, & operer juxta opinionem A.

N. 246. E contra Caram. solà, & purà non certitudine veritatis opinionis B. contentus est, ut licitè opiner, & operer juxta opinionem A. Quare non certitudo opinionis B oppositæ, esto faciat, ne sim obligatus sequi opinionem B, non tamen facit, ut certus sim me non peccare formaliter opinando, & operando juxta opinionem A; ad hoc enim non satis est pura non certitudo veritatis opinionis B, sed ulterius requiritur, vel judicium directum probabile, aut probabilius de veritate opinionis A, vel judicium reflexum de certà probabilitate, aut probabilitate veritatis opinionis A; vel hoc utroque suspensò, requiritur principium aliquod morum reflexum, quo certus fiam me non peccare formaliter opinando, & operando juxta opinionem A. Principium autem esse potest aliquod ex his, *Licitius est usus cujusvis certò probabilis, opinio A est talis, ergo ejus usus licet: Lex que non est*

certa, non obligat, lex asserta ab opinione B non est certa, ergo non obligat: Lex certò probabiliter negata non obligat, sed lex asserta ab opinione B negatur certò probabiliter ab opinione A, ergo non obligat.

Dices: Si ut certus sim de non peccato formali satis est, quod gaudeam hoc principio, *Lex que non est certa non obligat*, sequitur, quod sola non certitudo legis satis sit, ut sine peccato formali operer; & quod sola non certitudo legis certificet meam conscientiam de non peccato formali; sed hoc ipsum docet Caramuel; ergo nos tandem in ejus doctrinam incidimus.

Respondeo duo doceri à Caramueli: N. primum, quod sola non certitudo legis faciat ne sim obligatus sequi legem; alterum, quod sola non certitudo veritatis opinionis B oppositæ faciat, ut licitè sequamur opinionem A. Primum nos docemus cum S. Thom. quem dedi d. 11. n. 119. & S. Anton. & hoc sæpius probavi, præcipue d. 11. sect. 4. & alibi. Alterum negamus ob dicta. Quod autem ex primo non necessario inferatur alterum, patet; quia nos in primo casu semper statuimus principium, quo conscientia certificetur de non peccato formali; præsertim cum ipsa non certitudo legis, quod non obliget sequi legem, resolvatur in possessionem libertatis, in qua nati sumus: contra in altero casu nego unice, quod veritas opinionis B sit certa: ex hoc autem præcisè inferri potest, quod non teneat sequi opinionem B. Quod autem licitè sequi possim opinionem A, non inferitur ex purà non certitudine opinionis B; nam potest opinio B non esse certa; & simul non esse probabilis opinio A: ergo vel debet accedere principium reflexum, quo de non peccato certificet sequendo opinionem A; quatenus licitè sequi possim omne quod non est certò veritum, sed quod asserit opinio A, non est certò veritum, ergo &c. vel debet accedere judicium reflexum de certà probabilitate veritatis opinionis A; aut judicium certò probabile directum de veritate opinionis A; aut judicium certò probabile directum de veritate opinionis A, & de honestate, aut saltem non inhonestate objecti ab eo judicio certo probabili asserti; & actus ab eodem judicio certo probabili directi, & regulati. Ratio omnium est; quia sine bonà fide non licet operari. Quare reverà puto, quod Caramuel est diversimodè loquatur, attamen non velit nisi, quod omnes docemus, nempe requiri judicium certum de non peccato, ne formaliter peccemus; & ad hoc sufficere princi-

principia generalia; qualia sunt, *Licet omne assertum licitum à viro mihi prudenti: Licet omne certo probabile: Licet omne non certo verum, & multo magis, si prudenter negetur esse verum.* Porro hæc principia, ut liceant, præsupponunt semper utum sufficientis diligentia pro veritatis, & viri prudentis inventionem; non autem quod pro omni opinione, ut eam licite lequar, requirantur rationes particulares illius, ut tandem Caram. se explicat.

N. 249. Caram. Fogar. Omittit reliqua argumenta Caramielis distinguuntis, immerito tamen, veritatem practicam ab honestate, nisi per veritatem intelligat iudicium; & per honestatem intelligat volitionem; eaque fusè refert, & refellit Fogarinus d. 2. qui tamen non tantum impugnat doctrinam Caram. quam nos *presenti sect.* impugnavimus, sed præterea aliam, quam nos sæpe propugnâvimus, videlicet, quod lex non certa, non certo obliget. Ne verò aliquid à nobis omisum videatur, solvere duxi, quæ sunt contra me.

N. 250. Fogar. Arguit itaque 1. Fogarinus n. 33. Ignorans vincibiliter legem peccat formaliter, si contra eam operetur; sed ignorans vincibiliter legem non est certus de lege: ergo qui non est certus de lege, potest peccare formaliter: ergo falsum est nostrum principium, quod ne quis peccet, satis sit non certitudo legis, seu hoc principium, *Lex que non est certa, non obligat.*

N. 251. Respondeo, quod non certitudo legis inclusa in vincibili legis ignorantia, sit non certitudo culpabilis, & voluntaria. Nemo autem nostrum stans pro hoc principio, *Lex, que non est certa, non obligat,* intelligit, quæ non est certa ex culpa, & ignorantia voluntaria, & liberâ; sed quæ non est certa post necessarium, & inculpabile de existentia legis examen: & ita sæpe explicuimus, qualiter non certitudo legis satis sit ad non peccandum formaliter. Diximus autem solam non certitudinem, quæ post præmissum terium, & debitum pro legis existentia examen habetur, exculare a peccato formali. Similiter sæpe explicuimus, qualiter verum sit, quod lex non certa non certo obliget. Diximus autem non obligare, non tantum, si ejus existentia non sit certa, sed multo minus obligare, si præterea ejus existentia prudenter negetur, aut negari possit, ut accidit, quoties opinio negans legem est certo probabilis.

N. 252. Fogar. Arguit 2. n. 42. Quoties opinio stans pro existentia legis habet pro se rationes certo probabiles, eo ipso possessio libertatis à lege

non est certa; ergo tunc non licebit, sequi opinionem oppositam nixus certo principio de possessione libertatis à lege.

Sed contra; quia rationes probabiles suadentes veritatem opinionis affirmantis legem, eo ipso quod sunt pure probabiles, eo ipso non tollunt certam possessionem libertatis à lege; nullum enim incertum potest vincere certum: sed omnis ratio, etsi certo probabilis, est incerta; ergo vincere non potest jus certum libertatis, in quâ nascimur. Quod verò iterum num. 48. Fogarinus repetit, nempe quod probabilitas legis veritatis sit probabilitas, quod non detur libertas à lege, nec possessio libertatis à lege, sæpe à nobis solutum, & negatum est. Si enim, juxta Fogarinum, per hoc, quod sit probabilis opinio B, non fit, quod opinio A contradictoria illi sit probabilis, multo minus probabilitas, quod detur lex, faciet, quod sit probabile non dari libertatem à lege; imò etsi hoc faceret, non tamen facere potest, ne detur certitudo possessionis libertatis à lege; certitudo enim libertatis à lege, & possessionis libertatis à lege, unice tollitur per certitudinem legis. Abstineo à reliquis à me fusè solutis. Vide quæ dixi, ubi solvi hoc ipsum in terminis dicendo, quod certa possessio libertatis non tollatur per probabilitatem.

N. 254. Fogar. P. Vasq. M. Mercor. P. Azor. P. Fagnan. P. Scild. Arguit 3. n. 131. quia nec metaphysicè, nec physicè, nec moraliter certum est, quod in dubiis melior sit conditio possidentis in omnium virtutum materia; ergo per hoc principium haberi non potest certitudo conscientia de non peccato. Antecedens probat: quia P. Vasqu. 1. 2. d. 66. cap. 7. n. 41. & d. 67. cap. 3. num. 13. M. Mercor. P. Azor, Pagnan. P. Scild. & alii non tantum negant esse certum, quin asserunt esse falsum, quod valeat in omnium virtutum materia: imò adhuc dato, quod esset verum, non est certum quod valeat etiam extra casus justitiæ, seu ubique: si enim certum esset, quod etiam extra casus justitiæ valeret, esset improbabile, quod non valeret extra casus justitiæ; sed hoc dici non potest, quia plus quam duodecim Authores asserunt non valere extra materiam justitiæ; ergo &c.

Sed contra 1. quia sive ea regula etiam extra casus justitiæ sit certa, sive non sit certa, nobis tamen saltem est longè probabilior; ergo satis est ad certo excludendum omne peccatum formale; hoc enim excluditur per omne iudicium certo prudens de non peccato formali, quale per nos est dicta regula. Accedit quod si Fogarino qualibet ejus

ejus opinio particularis est ei certa, cur ea regula non possit nobis esse moraliter certa, cum eam tueantur ferè omnes DD.

N. 256. Fogat. Contra 2. quia ignoro quomodo Fogarinus utatur hoc argumento, nempe quod ea regula etiam extra materiam justitiæ esset certa non sit, quia aliàs opposita sententia negans valere extra materiam justitiæ esset improbabilis; hanc autem opinionem docent 12. Doctores. Ignoro, inquam, quomodo hoc argumento utatur: etenim si hoc juxta eundem tenet, eo ipso infringit, quidquid toto suo opere docet, nempe quod non satis sit ne quidem probabilius opiniois, sed semper requiratur certitudo saltem mo-

ralis de speculativâ veritate cujusvis opinio- nis, quam quis sequitur. Infringit autem, tum quia contra hanc ejus sententiam stant ferè omnes DD. ergo non est ei certa; ergo non sequitur certum: tum quia qualibet opinio inter TT. hinc inde controversa, & incerta habet contra se plures, ejusque opposita non est dicenda improbabilis: ergo vix aliqua opinio particularis, quam Fogarinus sequitur, potest esse certa, atque adeo vix aliqua, ad quam obligat, potest esse certa; obligabit igitur ad impossibile. Demum quod axioma valet ubique, sæpius ostendi disp. 11. & disp. 16.

TRA.